

Ansvarshavende chefredaktør Anne Knudsen **Redaktionschef og samfundsredaktør** Lili Ochsner loc@weekendavisen.dk **Udlandsredaktør** Ole Nyeng ony@weekendavisen.dk
Kulturredaktør Henrik Wivel hw@weekendavisen.dk **Debatredaktør** Pernille Bramming opinion@weekendavisen.dk **Litteraturredaktør** Anna Libak anl@weekendavisen.dk
Videnskabsredaktør Tine Eiby ideer@weekendavisen.dk **Faktiskredaktør** Vibe Termansen vibe@weekendavisen.dk **Faktisk** er i denne uge redigeret af Markus Bernsen mabe@weekendavisen.dk

Udgivet af Weekendavisen A/S Pilestræde 34, 1147 København K. Telefon 33 75 25 33 Telefax 33 75 20 50 e-mail bwa@weekendavisen.dk **www.weekendavisen.dk** Abonnement 33 75 36 33
Tryk Berlingske Avistryk **Annoncesalg Front Media** Høgevej 5 D, 3400 Hillerød Telefon 48 22 44 50 Telefax 48 24 43 47 e-mail weekendavisen@frontmedia.dk

Perfektion. »Mange professorer på akademiet i dag har ikke et værk, hverken videnskabeligt eller virkeligt. De kan ikke alle undervise i arkitekturteori, men måske er de fantastiske pædagoger. Kunne man forestille sig en professor i violin, der ikke spiller violin?« spørger Gorm Harkær efter 30 års arbejde med bogen om Kaare Klint, der i den grad havde et værk.

Det er ren Klint!

AF PERNILLE STENSGAARD

Nogle gange kan ting næsten blive for mærkelige: En mand er 30 år om at færdiggøre et stort værk om en anden mand. Han graver sig ned i historien og finder ud af, at han faktisk selv bor på femte sal i et hus i København, der er bygget på en grund, hvor hans emne – multigeniet Kaare Klint – engang for snart 100 år siden mødtes med sine venner og planlagde det, der blev hans gennembrud og mening med tilværelsen: Han tegnede den perfekte stol. En chokerende enkel stol, der kom til at markere skiftet mellem en pyntesyg fortid og vores. En stol, som har været i produktion længere end nogen anden stol uden at trætte folk. Det var en anden tid (1914), et andet hus (den forladte inspektorbolig til fattiggården, lejet af vennen, arkitekt Carl Petersen), men netop her mødtes det rebelske unge kunstnerslæng, der ikke kunne drømme om at lade sig uddanne på det reaktionære kunstakademi, men senere skulle overtage magten og æren, akademiet, professoraterne og alle de fede opgaver i landet.

»Og for at det ikke skal være løgn, så se lige,« siger Gorm Harkær, forfatteren til den 5,5 kilo tunge, pragtfulde monografi om Kaare Klint. Han skrår igennem stuen og peger ud ad sit vindue mod Åboulevarden. »Der ligger Kaares kirke!«

Presset ind mellem to almindelige etageejendomme og helt ud til fortovet ligger den lille Betlehemskirke fra 1938, som i Harkærs øjne udgør højdepunktet for murstenskunsten i Danmark. Den topper og slutter dér i det indre af Kaares kirke. Efter 30 år er Harkær på fornavn med den gamle mester, det kan ikke være anderledes, men han samler ikke på Klint på nær safaristolen, som han har samlet op i en container, og serviceskabet i massiv mahogni, han fik i gave af Klint-familien. Som arkitekt og møbelsnedker, uddannet på akademiet hos Poul Kjærholm, har han lejligheden fuld af sine egne prototyper, men det er også netop som arkitekt og møbelsnedker, han kan se, hvor ekstrem og skelsættende Kaare Klint er fra det mindste til det største. Han kunne bygge den perfekte stol eller den perfekte kirke. *You name it.* Og ind imellem møblerne kom de smukkeste akvareller, foldede lampeskærme, et par flygler, frimærker, gravmæler, varekataloger for automobilforhandlere, alterstager, butikker, gulvtæpper og orgler. Plus et par huse og bebyggelser. Og manden havde ikke taget en egentlig uddannelse i noget som helst. Til gengæld var han overbevist om, at han altid havde ret.

»Han var kantet, besværlig og kompromisløs. Det var kunst for kunstens skyld – skråt op med alt andet – lige fra medarbejdere til prisen på hans ting. Der er tale om bestillinger på håndlavede møbler fra velhavende mennesker, ikke på nogen måde om folkelighed. Han ville altid kun én ting: levere det bedste, han kunne. Han var ikke selvhævdende, men bare sikker på, hvordan det skulle se ud.«

I lære hos far

Kaare Klint (1888-1954) var forbløffende uskolet, selv om forældrene hørte til i de førende grundtvigianske kredse, og hjemmet var tungt af kulturel kapital. Han sad sammen med sin far, arkitekten P.V. Jensen-Klint, der prøvede at lære ham det, der skulle læres. Han nærede enorme og af og til kvælende forventninger til sin søn.

»Jeg tror, Kaare løb skrigende hjemmefra i flere omgange. Faderen var dominerende og evig og altid læremester,« siger Harkær og fortæller to historier, der løber i Klint-familien. Om søndagen fik den gamle et blodkøgt æg ved morgenbordet. Han sad omgivet af sine tre børn og slog toppen af med sin kniv og sagde: »Værsgod Tage. I dag får du toppen af ægget.« Næste søndag var det så Kaares tur. De var ikke fattige! Det var en blanding af snusfornuft og Grundtvig.«

En dag gik faderen i sit tyske håndværkertøj gennem byen med sine tre børn og agerede fuld mand, fordi børnene skulle hærdes og lære ikke at tage sig af, hvad andre tænkte.

Klint den ældre tordnede mod den forstokkede undervisning på kunstakademiet, hvor han selv havde gået, så dér skulle sønnen i hvert fald ikke hen. Faderen kunne ikke se, hvorfor kommende danske arkitekter skulle sidde og øve sig i at tegne venezianske villager i et land uden sol. Hvorfor ikke bevæge sig ud i landet og udforske den danske arv og tradition? Kaare blev sendt på anti-autoritær friskole sammen med børn fra andre tilsvarende hjem og som 14-årig i lære som malersvend.

»Hvad gør man med et barn, der ikke rigtigt vil? Faderen var ikke et minut i tvivl om, at Kaare var hans arvtager. Han skulle ikke på akademiet, men alligevel disciplineres, så de valgte et

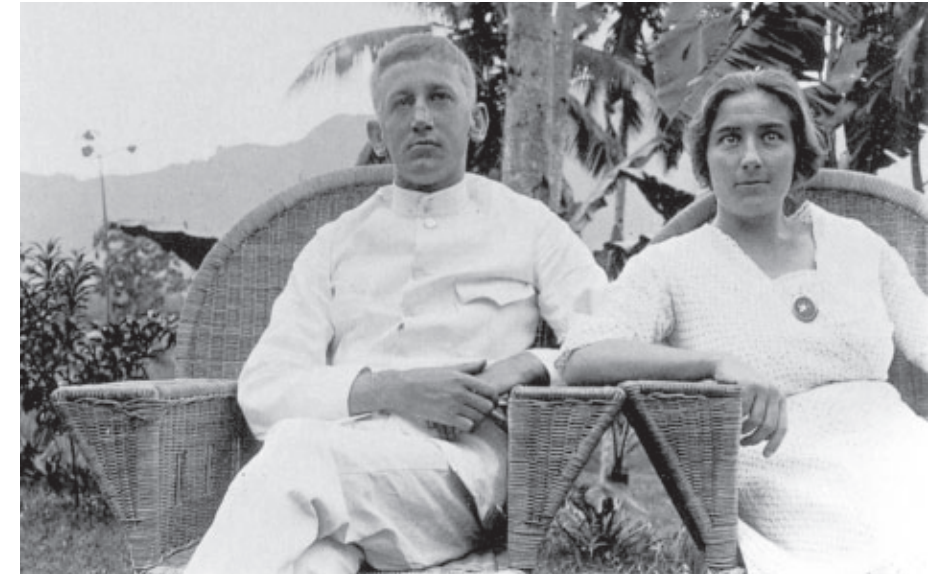
håndværk som en begyndelse, fordi håndværk er grundstenen til al kunst.«

Sønnen sprang fra sin læreplads, fordi han ville være kunstmaler, men under en lang og fortvivlende rejse til Østen så han sine »tørre, tomme og kedelige« tegninger i øjnene og opgav også den drøm, og så stod han dér med kun en lille fornemmelse af sin egen fremtid.

»Min længsel efter praktiske ting er til tider stor, måske slår jeg helt om engang; det ligger jo til familien,« skrev han i et brev hjem fra Java i 1915, og sådan blev det. Han forlod den frie kunst til fordel for den bundne – møbelkunsten og arkitekturen.

Lige inden den kiksede rejse tegnede han ud af det blå en stol, der viste sig at blive nærmest evig. Vennen og arkitekten Carl Petersen trak ham med ind i opførelsen af Faaborg Museum, hvor den så godt som uprøvede, fader-oplærte arkitekt Kaare Klint skulle tegne møblerne og levere dem til Faaborgstolen med halvcirkulær ryg og åbent fletværk i sæde og ryg.

»Hvis du bladrer i tidsskrifter fra den tid, kan du godt forstå, at stolen vakte opsigt. Det er dens enkelhed, et opgør med hele Jugend-stilen og det overlæssede,« siger Gorm Harkær. »Andre stole fra samme tid er langt væk fra os, det er Faaborgstolen ikke. Den skrider ikke af fortid, og efterfølgende er den altid blevet trukket frem som eksempel på skiftet.«

Unge Kaare og Le Klint på Java (øverst). Professor Klint fik landets første lærestol i møbelkunst (t.v.) Buddhastatue ved roden af et kanari-træ, tegnet af Klint, netop som han opgav at blive kunstmaler. Den skelsættende Faaborg-stol fra 1914 blev hans gennembrud.

skibets sokkel stod, resten udførte han over de næste ti år efter sin fars gennemarbejdede tegninger – med mange ændringer, som han næsten umærkeligt sneg ind. Da han fik fuld råderet over sin egen kirke på Åboulevarden, valgte han ikke samme glatslebne hvidgule mursten som sin far, men nogle mørke, rå og håndstrøgne, der får væggene til at leve og tegnede kirken i en endnu mere blæret og utraditionel konstruktion. På gulvet satte han for første gang i Danmarkshistorien løse pindestole med svisæder i rækker, som man gør i Sydeuropa. Han elskede og forfinede den enkle stol, som (selvfølgelig) også stadig produceres.

»Det er selvfølgelig ikke sådan, at man bliver chokeret over hvalvets perfekte konstruktion, når man træder ind i kirken, det er der bare,« siger Harkær og tilføjer endnu en gang med et tilfreds grin: »Det er ren Klint!« Med det mener han, at materiale og konstruktion, form og funktion hænger sammen og kan aflæses. Intet er skjult, mærkeligt eller uforklaret. »Du tager en mursten, og så stabler du. Det er det, der hedder funktionalisme.«

»Når vi er ude i kunsten for kunstens skyld – og det er vi med Kaare – skal man kunne redegøre for den totale sammenhæng i alt. Det kan godt være, at Corbusiers bøjedede stalmøbler er meget sjove, men de er ude på et sidespor, for der bliver ikke gjort rede for sammenhængen mellem materialet og funktionen.«

Endelig på akademiet

Alle de protesterende unge mænd indtager akademiet som anti-skönvirkeprofessorer i løbet af 1920'erne, hvor de begynder at rydde ud i *tarnslyngdekorationer* og alt det andet gamle skidt.

Kaare Klint bliver håndplukket og får den første lærestol i møbelkunst i landet nogensinde og begynder helt forfra: Hvordan tegner man et møbel? Hvordan studerer man det? Hvad er vigtigt at tænke på?

»Kaare er jo en ener, skæv på mange måder, men retvisende. Han danner skole, fordi han er så rigtig, og fordi han kan!«

Det nye var, at han inddrog menneskets proportioner og bevægelser i undervisningen og forventede, at eleverne forholdt sig til *alt* – for eksempel om de rene skjorter skulle hænge eller foldes sammen i garderobeskabet, og om skænken havde plads til bakkerne, man bar ting fra skænk til køkkenet til spisebord på.

Da Gorm Harkær mødte op på akademiet som sneedker i 1970'erne, fik han fra første dag en undervisning, der var ren Klint!

»Han var ikke revolutionær, men evolutionær. Det var erfaringslære, og man lærte af fortiden. Professoren udvalgte 'en god stol', og man målte den op. Man skal kunne bære tegningen hen på fabrikken, så de kan lave stolen. Bagefter kan man så tegne noget, man selv har fundet på. Der skal også være et menneske i rummet sammen med møblet. Det kan synes indlysende, men han definerede de menneskelige mål.«

Dengang blev mænd professorer i kraft af deres værk, og de fire professorer, der på linje tegnede møbelskolen – Klint, Ole Wanscher, Poul Kjærholm og Jørgen Gammelgaard – var alle højt estimerede designere. Sådan er det ikke fortsat.

»Mange professorer på akademiet i dag har ikke et værk, hverken videnskabeligt eller virkeligt. De kan ikke alle sammen undervise i arkitekturteori, men måske er de fantastiske pædagoger. Fagligheden skal være til stede, og det synes jeg ikke, den er. Kunne man forestille sig en professor i violin, der ikke spiller violin?«

Gorm Harkær: Kaare Klint. Bogen kan bestilles på www.klintiana.dk

Hvor den gamle P.V. Jensen-Klints stole ligner herlige konditor-kager, ser sønnens elegante og moderne ud.

Far og søn-projektet

Han gjorde ikke bare op med sin far, men med hele hans tid. I første forsøg folder han sig ud som selvstændig kunstner. Derefter falder opgaverne slag i slag. Han har de rigtige venner og de rigtige velhavende kunder, der har råd til håndsnedkererede møbler og løsninger, som koster formuer, men ikke er til at slide op, herunder møbler til alle de store museer i hovedstaden og til statsminister Staunings kontor. Med tiden arver han også sin fars projekter, herunder det største – Grundtvigskirken på Bispebjerg, et nationalmonument over folkehelten Grundtvig. Ret tilfældigt får monumentet form af en kirke med vinduer så høje som fem-etagers huse. Kun Roskilde Domkirke og Aarhus Domkirke er lidt større.

Da arbejdet går i gang, er P.V. Jensen-Klint 68 år gammel og helt klar over, at der kan hænde ham »noget menneskeligt«. Derfor knytter han sin søn til kirken, ligesom sønnen senere overlader det til sin søn, Esben Klint, at være tilsynsførende.

Grundtvigskirken blev et usædvanligt far-søn-projekt, mest far, og begyndte for Kaare Klints vedkommende i 1930, hvor han indsatte faderens urne i våbenhusets vestmur. Kun tårnet og